

О. А. Самошкіна,
старший науковий співробітник, Науково-дослідний фінансовий інститут
Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.21.79

ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ У СИСТЕМІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

O. Samoshkina,
Senior Researcher, Scientific Research Financial Institute, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

FORMATION OF BUDGET EXPENDITURES IN THE SYSTEM OF SOCIAL DEVELOPMENT

У статті розкрито сутність програмно-цільового методу формування видатків бюджету та запропоновано модель програмно-цільового методу управління видатками бюджету у системі державного стратегічного планування та прогнозування, яка базується на узгодженні процесу річного та середньострокового планування бюджетних видатків з довгостроковою стратегією соціально-економічного та бюджетного розвитку. Обґрунтовано, що програмно-цільове формування видатків бюджету повинно базуватися на довгостроковому бюджетному прогнозуванні у системі державного стратегічного планування, програмно-цільовому розподілі бюджетних видатків у середньостроковій та річній перспективі, моніторингу результативності бюджетних програм і результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів та оцінці соціально-економічної ефективності бюджетних програм. Визначено напрями поглиблення застосування програмно-цільового методу управління бюджетними видатками в Україні, які полягають у модернізації системи державного стратегічного планування та прогнозування, запровадженні системи довгострокового бюджетного прогнозування і стратегічного планування діяльності розпорядників бюджетних коштів, удосконаленні системи середньострокового і поточного планування бюджетних видатків на засадах програмно-цільового методу, науковому обґрунтуванні системи оцінки ефективності і результативності бюджетних програм, упорядкуванні структури головних розпорядників бюджетних коштів та оптимізації кількості бюджетних програм, запровадженні програмно-цільового методу формування видатків місцевих бюджетів. Запропоновано систему моніторингу результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів для оптимізації розподілу видатків бюджету між галузями державної діяльності, розпорядниками бюджетних коштів та бюджетними програмами, яка базується на визначенні загального рівня результативності бюджетної програми.

The article reveals the essence of the program-target method of budget expenditures formation and proposes a model of the program-target method of budget expenditures management in the system of state strategic planning and forecasting, which is based on the coordination of the annual and medium-term planning of budget expenditures with the long-term strategy of socio-economic and budgetary development. It is substantiated that program-purpose budget budget formation should be based on long-term budget forecasting in the system of state strategic planning, program-target distribution of budget expenditures in the medium and long-term perspective, monitoring of the effectiveness of budget programs and the effectiveness of budget funds managers and the assessment of social and economic efficiency of budget programs. The directions of deepening the application of the program-target method of budget expenditures management in Ukraine, which consist of modernizing the system of state strategic planning and forecasting, introduction of long-term budget forecasting and strategic planning of budget funds managers, improving the system of medium-term and current planning of budget expenditures on the basis of program—target method, scientific substantiation of the system of evaluation of efficiency and effectiveness budget programs, streamlining structures of the budgetary funds and optimizing the number of budget programs implementing program-target method of local spending. The system of monitoring the effectiveness

of budget programs and activities of budget funds managers is proposed for optimization of the distribution of budget expenditures between the branches of state activity, budget funds managers and budget programs, which is based on the definition of the overall level of the effectiveness of the budget program.

Ключові слова: видатки бюджету, програмно-цільовий метод, бюджетна програма, розпорядник бюджетних коштів, результативні показники, бюджетне прогнозування, стратегічне планування, бюджетна стратегія.

Key words: budget expenditures, program-target method, budget program, budget manager, performance indicators, budget forecasting, strategic planning, budget strategy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі розвитку бюджетних відносин в Україні існує необхідність в удосконаленні системи формування видатків бюджету у напрямку посилення результативності їх впливу на динаміку суспільного розвитку країни. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання функціонування програмно-цільового методу формування видатків бюджету у системі державного стратегічного планування та прогнозування з метою забезпечення відповідності обсягу і структури видаткової частини бюджету визначеним стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку країни. Поглиблення досліджень з питань наукового обґрунтування принципів перспективного бюджетного прогнозування і планування видатків бюджету України, у тому числі на засадах програмно-цільового методу, та їх впровадження у діяльність розпорядників бюджетних коштів, удосконалення системи оцінки результативності бюджетних програм сприятиме підвищенню впливу бюджетного регулювання у сфері видатків на динаміку економічного зростання та рівень соціального розвитку держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері регулювання бюджетних видатків слід зазначити праці Дж. Б'юкенена [1], А. Вагнера, К. Вайс, А. Премчанда, П. Самуельсона [6], Дж. Стігліца [7], В. Танзі. Питанням формування видатків бюджету та їх впливу на суспільний розвиток присвячені праці вітчизняних вчених: І. Запатріної [9], Л. Лисяк [2], І. Лютого, Д. Полозенка, В. Федосова [8], І. Чугунова [9, 10], С. Юрія [8] та інших.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розкриття теоретико-методологічних засад формування видатків бюджету у системі державного регулювання суспільного розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З метою підвищення якості надання державних послуг та ефективності використання бюджетних коштів з 2002 року почалось впровадження програмно-цільового методу у бюджетний процес України, який передбачає формування і виконання видатків бюджету у розрізі бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів, а також досягнення суспільно вагомих кінцевих результатів. Суттєвими перевагами зазначеного методу є його орієнтація на результат при витрачання бюджетних коштів, перспективний характер формування

видатків бюджету, перехід від управління бюджетними ресурсами до управління бюджетними результатами, охоплення всіх стадій бюджетного процесу.

При застосуванні програмно-цільового методу управління видатками бюджету змінюється характер розробки та реалізації бюджетної політики, який полягає у переміщенні акцентів із забезпечення виконання видатків бюджету на зростання їх ефективності та результативності при вирішенні пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку. Зазначене передбачає розробку кількісних та якісних показників результативності бюджетних програм щодо обсягів затрат, показників продукту, рівня ефективності і якості, які характеризують результати виконання бюджетної програми. Застосування результативних показників дає змогу здійснити оцінку використання бюджетних коштів з точки зору досягнення запланованих результатів, порівняти результати виконання бюджетних програм у динаміці та між розпорядниками бюджетних коштів, визначити найрезультативніші бюджетні програми при розподілі обмежених бюджетних ресурсів. Аналіз та оцінка результативності витрачання бюджетних коштів здійснюється за допомогою моніторингу результативності бюджетних програм, що має на меті постійний перегляд та упорядкування складу бюджетних програм, удосконалення їх внутрішньої структури, зупинку неефективних чи недостатньо ефективних програм.

Ефективне функціонування системи управління видатками бюджету на засадах програмно-цільового методу потребує використання принципів перспективного бюджетного прогнозування та планування. Розпорядники бюджетних коштів повинні складати стратегічні плани своєї діяльності, які визначають головну мету їх діяльності, цілі, завдання, перелік бюджетних програм та очікувані результати у середньо- та довгостроковій перспективі у відповідності до встановлених пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. В свою чергу, процес формування бюджетних програм повинен передбачати визначення загальної мети кожної бюджетної програми на перспективу, її цілей і завдань на середньостроковий період, видів та напрямів діяльності, які забезпечують реалізацію програми, а також результативних показників, за допомогою яких можна оцінити ступінь досягнення поставлених цілей у коротко- та середньострокових періодах.

Передумовою ефективного перспективного прогнозування та планування видатків бюджету на засадах програмно-цільового методу є запровадження бюджетних обмежень через встановлення граничних обсягів бюджетних видатків для всіх головних розпорядників бюджетних коштів на середньострокову перспективу, які

визначаються на базі прогнозних макроекономічних і бюджетних показників та дозволяють узгодити галузеві плани діяльності з фінансовими можливостями бюджету. Перевагою застосування зазначених граничних обсягів є те, що головні розпорядники бюджетних коштів будуть планувати не бажаний ними обсяг бюджетних видатків, а виходити з їх граничного обмеження, що буде сприяти бюджетному фінансуванню найбільш пріоритетних напрямів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів. Разом з тим, слід зауважити, що граничні обсяги бюджетних видатків повинні коригуватися щороку, виходячи з динаміки економічного розвитку, структурних змін у видатках головних розпорядників, аналізу результативності бюджетних програм та результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Таким чином, програмно-цільовий метод управління видатками бюджету являє собою системну методологію прогнозування, планування, виконання та контролю за виконанням видатків бюджету, що забезпечує взаємозв'язок процесу розподілу бюджетних коштів залежно від результативності бюджетних програм, що розробляються на основі стратегічних цілей соціально-економічного та бюджетного розвитку.

На сьогодні в Україні відбувається подальше удосконалення управління бюджетними видатками на засадах програмно-цільового методу і при цьому важливим є поглиблення застосування зазначеного методу, перш за все, як складової системи державного стратегічного планування та прогнозування.

Програмно-цільовий метод управління видатками бюджету повинен базуватися на наступних основних засадах:

- довгострокове бюджетне прогнозування (на період до 20 років) у системі державного стратегічного планування та прогнозування з метою узгодження стратегічних галузевих планів та стратегічних планів розпорядників бюджетних коштів з фінансовими можливостями бюджету;

- програмно-цільовий метод розподілу бюджетних видатків у середньостроковій (до 5 років) та річній перспективі;

- моніторинг результативності бюджетних програм та результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів, а також оцінка соціально-економічної ефективності бюджетних програм.

Державне стратегічне планування та прогнозування передбачає розробку стратегії соціально-економічного розвитку країни на довгостроковий період, на базі якої формуються галузеві стратегії. Особливого значення на цьому етапі набуває довгострокове бюджетне прогнозування, оскільки узгоджує стратегічні галузеві плани з бюджетними можливостями. Передовий зарубіжний досвід свідчить про необхідність системного підходу до запровадження програмно-цільового методу формування видатків бюджету, оскільки зазначений метод має на меті забезпечення оптимального розподілу бюджетних коштів для забезпечення результативності суспільно вагомих заходів, розробка яких лежить у площині державного регулювання соціально-економічного розвитку. Саме тому в більшості зарубіжних країн програмно-цільовий метод запроваджувався або одно-

часно зі структурними реформами у більшості галузей державного управління, або одразу ж після них, для чого розроблялися відповідні галузеві стратегії реформування у рамках єдиного довгострокового стратегічного державного документа [1; 6].

На базі стратегічних програмних і прогнозних документів суспільного розвитку здійснюється середньострокове (від 3 до 5 років) та річне планування видатків бюджету у розрізі бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів. Зазначене передбачає визначення та доведення граничних обсягів бюджетних видатків на річну та середньострокову перспективу для кожного головного розпорядника бюджетних коштів, розрахованих на базі довгострокової бюджетної стратегії. Зазначені граничні обсяги можуть коригуватися щороку для відображення змін динаміки прогнозних макроекономічних показників, змін галузевих пріоритетів тощо. На основі довгострокових галузевих стратегій і в межах доведених граничних обсягів бюджетних коштів головні розпорядники складають стратегічні плани своєї діяльності на середньостроковий період, які визначають головну мету їх діяльності, цілі, завдання, перелік бюджетних програм для їх досягнення та очікувані результати від їх реалізації у річній та середньостроковій перспективі. На підставі аналізу стратегічних планів головних розпорядників бюджетних коштів та розроблених на їх виконання бюджетних програм з використанням механізмів взаємодії узгоджуються позиції Міністерства фінансів та головних розпорядників і в результаті формується і затверджується річний та середньостроковий план видатків бюджету.

Контроль ефективності та результативності бюджетних видатків передбачає розробку системи моніторингу результативності бюджетних програм та результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів, а також методику оцінки соціально-економічної ефективності бюджетних програм.

Під результативністю бюджетної програми розуміють рівень досягнення запланованих цілей та результативних показників в результаті її виконання з використанням визначеного бюджетом обсягу коштів. Моніторинг результативності бюджетних програм передбачає постійний аналіз та контроль за їх реалізацією, оцінку досягнення запланованих цілей та результативних показників, виявлення проблем при виконанні програм та на цій основі розробку пропозицій щодо особливостей їх подальшої реалізації. Моніторинг результативності бюджетної програми базується на порівнянні фактичних результативних показників виконання із запланованими, відповідними показниками попередніх періодів, подібними показниками інших розпорядників, встановленими стандартами та нормами. При аналізі результативності бюджетних програм необхідним є постійний аналіз щодо можливої економії бюджетних коштів, якої можна досягти протягом запланованого періоду і використати на фінансування інших пріоритетних бюджетних програм. Виходячи з аналізу результативності бюджетної програми визначаються причини неефективної чи недостатньо ефективної її реалізації та пропонуються заходи, необхідні для покращення організації її виконання, а також, враховуючи пріоритетність даної бюджетної програми, оцінюються особливості реалізації

Рис. 1. Модель програмно-цільового методу управління видатками бюджету у системі державного стратегічного планування та прогнозування

зазначеної бюджетної програми у наступних бюджетних періодах.

Соціально-економічна ефективність бюджетних програм визначається як співвідношення затрат бюджетних коштів та кінцевих результатів, які отримали в результаті реалізації програми. Однак слід зауважити, що ефективність бюджетних програм може мати не лише економічну, а й соціальну складову. Соціальна ефективність бюджетної програми визначається як досягнення суспільно вагомого соціального результату від реалізації бюджетної програми, який складно виразити у вартісній оцінці. Основна відмінність між моніторингом результативності бюджетних програм та оцінкою соціально-економічної ефективності бюджетних програм полягає у призначенні. Моніторинг результативності бюджетної програми спрямований на постійне безперервне відстеження процесу виконання бюджетної програми, водночас як оцінка соціально-економічної ефективності бюджетної програми здійснюється на певному етапі, зокрема, по закінченні реалізації бюджетної програми, переході до нового етапу реалізації програми, і передбачає більш поглиблений аналіз. Дані моніторингу результативності бюджетних програм зазвичай використовуються при корегуванні подальшої реалізації бюджетної програми, для відстеження проміжних результатів виконання програм. Оцінка соціально-економічної ефективності бюджетних програм здійснюється не так часто і спрямована на визначення ступеня досягнення кінцевих суспільно вагомих результатів в результаті реалізації бюджетної програми та потребує більш поглибленого методичного обґрунтування [3; 5; 9].

Узагальнено модель програмно-цільового методу управління видатками бюджету у системі державного стратегічного планування та прогнозування представлено на рисунку 1.

Процес поглиблення застосування програмно-цільового методу управління бюджетними видатками в Україні потребує модернізації системи державного стратегічного планування та прогнозування, у тому числі шляхом прийняття Закону України "Про державне стратегічне планування". Крім того, існує нагальна необхідність у розробці та затвердженні науково-обґрунтованої довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни з чітко визначеною метою, пріоритетами та механізмами їх реалізації. В свою чергу, запровадження системи довгострокового бюджетного прогнозування та удосконалення системи середньострокового та поточного планування бюджетних видатків на засадах програмно-цільового методу дозволить пов'язати процес річного та середньострокового планування видатків бюджету з визначеною довгостроковою стратегією соціально-економічного розвитку держави. Досягнення взаємоузгодженості бюджетних програм із визначеними стратегічними пріоритетами суспільного розвитку стане важливою передумовою процесу трансформації бюджетних видатків у ефективний інструмент регулювання соціально-економічного розвитку.

З метою підвищення результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів у досягненні пріоритетних завдань суспільного розвитку необхідним є впровадження стратегічного планування в практику їх роботи, що передбачає складання планів своєї діяльності на середньострокову перспективу. Зазначене вимагатиме від розпорядників бюджетних коштів оптимізації своїх видатків, в тому числі шляхом упорядкування своєї структури та оптимізації кількості бюджетних програм. Розпорядники бюджетних коштів повинні визначити ті бюджетні програми, які не відповідають основним цілям їх діяльності та підлягають передачі до сфери управління інших розпорядників, а також виключити неперіорит-

тетні та неефективні видатки, враховуючи їх пріоритетність. Оптимізація бюджетних програм також передбачає проведення поглибленого аналізу їх переліку і складу з висуненням обґрунтованих пропозицій щодо уточнення назв бюджетних програм, їх упорядкування (об'єднання, розподіл, передача до іншого відповідального виконавця), розглядом можливості включення нових бюджетних програм як напрямів використання вже існуючих бюджетних програм.

Для визначення найбільш ефективного та результативного розподілу бюджетних коштів між галузями державної діяльності, розпорядниками бюджетних коштів та бюджетними програмами необхідно є система моніторингу результативності бюджетних програм та результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Моніторинг результативності бюджетної програми передбачає порівняння фактичних результативних показників виконання програми із запланованими. Узагальнюючий показник, що характеризує результативність бюджетної програми, можна розрахувати так:

$$Kp_n = \frac{V_{зпл}}{V_{зф}} * \frac{V_{продф}}{V_{продпл}} * \frac{Ef_{ф}}{Ef_{пл}} * \frac{K_{якф}}{K_{якпл}} \quad (1),$$

де Kp_n — коефіцієнт результативності бюджетної програми;

$V_{зпл}$ та $V_{зф}$ — відповідно планові та фактичні показники затрат, що визначають обсяг затрат бюджетних коштів на реалізацію бюджетної програми;

$V_{продпл}$ та $V_{продф}$ — відповідно планові та фактичні показники продукту, що вказують на обсяг виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) у результаті виконання програми, зокрема, кількість виробленого продукту або наданих послуг, кількість споживачів товарів (робіт, послуг);

$Ef_{пл}$ та $Ef_{ф}$ — відповідно планові та фактичні показники ефективності, що відображають кількість створеного продукту на одиницю затрат бюджетних ресурсів;

$K_{якпл}$ та $K_{якф}$ — відповідно планові та фактичні показники якості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг), наприклад, рівень зниження захворюваності на туберкульоз порівняно з минулим періодом; рівень збільшення кількості випущених спеціалістів з червоними дипломами порівняно з минулим роком.

Бюджетні програми за рівнем результативності можна класифікувати наступним чином:

бюджетна програма з високим рівнем результативності ($Kp_n > 1$);

бюджетна програма з прийнятним рівнем результативності ($0,8 \leq Kp_n \leq 1$);

бюджетна програма з низьким рівнем результативності ($Kp_n < 0,8$).

Слід зазначити, що при плануванні бюджетних програм важливим фактором є рівень пріоритетності і важливості галузі, до якої вони відносяться. Певні бюджетні програми з недостатньо високим рівнем результативності можуть належати до пріоритетної галузі та бути спрямованими на вирішення важливих завдань, які стоять перед державою на даному етапі соціально-економічного розвитку.

При аналізі результативності діяльності розпорядника бюджетних коштів також використовується порівняння відповідних запланованих та фактичних показників діяльності розпорядників та галузі у поточному і попередніх періодах. Обсяг видатків розпорядника бюджетних коштів на наступні планові періоди можна визначити таким чином:

$$V_{гpi t+1} = V_{гpi t} (\alpha_{п1 i t+1} K_{рп1 i t} K_{епп1 i t+1} + \alpha_{п2 i t+1} K_{рп2 i t} K_{епп2 i t+1} + \dots + \alpha_{пn i t+1} K_{рпn i t} K_{еппn i t+1}) K_{епг i t+1} \quad (2),$$

де $V_{гpi t+1}$ — обсяг видатків i-го розпорядника бюджетних коштів у періоді t+1;

$V_{гpi t}$ — обсяг видатків i-го розпорядника бюджетних коштів у періоді t;

$K_{рпn i t}$ — коефіцієнт результативності n-ої бюджетної програми i-го розпорядника бюджетних коштів у періоді t;

$K_{еппn i t+1}$ — коефіцієнт економічної пріоритетності n-ої бюджетної програми i-го розпорядника бюджетних коштів у періоді t+1;

$\alpha_{пn i t+1}$ — коефіцієнт регулювання рівня результативності n-ої бюджетної програми i-го розпорядника бюджетних коштів для періоду t+1;

$K_{епг i t+1}$ — коефіцієнт економічної пріоритетності галузі i-го розпорядника бюджетних коштів у періоді t+1.

У залежності від аналізу результативності діяльності певного розпорядника бюджетних коштів на етапі планування можливим є прийняття рішення щодо перерозподілу бюджетних коштів від інших розпорядників на його користь у разі його результативної діяльності чи перерозподілу частки його ресурсів на користь інших розпорядників у випадку його нерезультативної чи недостатньо результативної діяльності. Причому обсяг бюджетних коштів, що підлягає перерозподілу на користь інших розпорядників, залежить від кількості та обсягу фінансування програм з низьким рівнем результативності, обов'язково враховуючи при цьому рівень їх пріоритетності, а також рівень пріоритетності галузі, до якої відноситься розпорядник бюджетних коштів.

Не викликає сумнівів важливість подальшого поглиблення досліджень з питань наукового обґрунтування принципів програмно-цільового методу управління видатками бюджету, моделей його ефективного функціонування та системи оцінки результативності бюджетних програм, враховуючи особливості бюджетного процесу в Україні. Занадто формальний підхід до впровадження зарубіжного досвіду з цього питання у бюджетний процес України може призвести до недостатнього рівня зростання або навіть зниження ефективності використання бюджетних коштів та досягнення запланованих результатів. Передовий досвід розвинутих країн свідчить, що розбудова моделі програмно-цільового методу формування видатків бюджету, враховуючи національні особливості бюджетного розвитку, підвищує рівень результативності розподілу обмежених бюджетних ресурсів між галузями державної діяльності, розпорядниками бюджетних коштів та бюджетними програмами.

ВИСНОВКИ

Програмно-цільовий метод управління видатками бюджету являє собою системну методологію прогнозування, планування, виконання та контролю за виконанням видатків бюджету, що забезпечує взаємозв'язок процесу розподілу бюджетних коштів залежно від результативності бюджетних програм, що розробляються на основі стратегічних цілей соціально-економічного та бюджетного розвитку. Перевагами програмно-цільового методу формування видатків бюджету є його орієнтація на результат при витрачання бюджетних коштів, перспективний характер планування бюджетних видатків, перехід від управління бюджетними ресурсами до управління бюджетними результатами, охоплення всіх стадій бюджетного процесу. Ефективне функціонування системи управління видатками бюджету на засадах програмно-цільового методу потребує використання принципів перспективного бюджетного прогнозування та планування, що передбачають перспективний характер планування діяльності розпорядників бюджетних коштів та його бюджетних програм, запровадження граничних обсягів бюджетних видатків для розпорядників бюджетних коштів на середньострокову перспективу для узгодження галузевих планів діяльності з фінансовими можливостями бюджету. Програмно-цільовий метод управління видатками бюджету повинен базуватися на наступних основних засадах: довгострокове бюджетне прогнозування у системі державного стратегічного планування та прогнозування з метою узгодження стратегічних галузевих планів та стратегічних планів розпорядників бюджетних коштів з бюджетними можливостями, програмно-цільовий метод розподілу бюджетних видатків у середньостроковій та річній перспективі, моніторинг результативності бюджетних програм та результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів та оцінка соціально-економічної ефективності бюджетних програм. Процес поглиблення застосування програмно-цільового методу управління бюджетними видатками в Україні потребує модернізації системи державного стратегічного планування та прогнозування, розробки науково-обґрунтованої довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни, запровадження системи довгострокового бюджетного прогнозування і стратегічного планування діяльності розпорядників бюджетних коштів, удосконалення системи середньострокового і поточного планування бюджетних видатків на засадах програмно-цільового методу, наукового обґрунтування системи оцінки ефективності і результативності бюджетних програм, упорядкування структури головних розпорядників бюджетних коштів та оптимізації кількості бюджетних програм, запровадження програмно-цільового методу формування видатків місцевих бюджетів. Досягнення взаємоузгодженості бюджетних видатків із визначеними стратегічними пріоритетами суспільного розвитку стане важливою передумовою процесу трансформації бюджетних видатків у ефективний інструмент регулювання соціально-економічного розвитку.

Література:

1. Б'юкенен Дж.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір; пер. з англ. / Дж.М. Б'юкенен, Р.А. Масгрейв. — К.: Вид. Дім "КМ Академія", 2004. — 175 с.

2. Бюджетна складова реалізації домінуючих напрямів суспільного розвитку: монографія / За ред. Л.В. Лисяк. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.

3. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В.Павелко, Т.В. Канєва, та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 376 с.

4. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег: пер. с англ. — М.: Гелиос. — 2012. — 352 с.

5. Крикун Т.І. Розвиток системи формування державних видатків в Україні // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. — 2012. — № 1 (45). Економічні науки. — С. 321—327.

6. Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. Экономика. — 18-е изд.; пер.с англ. — М.: Вильямс, 2010. — 1360 с.

7. Стиглиц Дж.Е. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Стиглиц Джозеф Е.; пер. с англ. — М.: Эксмо, 2011. — 512 с.

8. Теорія фінансів; за ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. — Київ: Центр учбов. л-ри, 2010. — 576 с.

9. Чугунов І.Я., Запатріна І.В. Розвиток програмно-цільового методу планування бюджету // Фінанси України. — 2008. — № 5. — С. 3—14.

10. Чугунов І.Я. Бюджетні відносини в системі соціально-економічного розвитку країни // Казна України. — 2014. — № 6. — С. 25—28.

References:

1. B'iukenen, Dzh.M. and Masgrejv, R.A. (2004), *Suspil'ni finansy i suspil'nyj vybir* [Public finances and social choice], Vyd. Dim "KM Akademiia", Kyiv, Ukraine.

2. Lysiak, L.V. (2015), *Biudzhethna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspil'noho rozvytku* [Budget component of realization of dominant directions of social development], DDFa, Dnipropetrovsk, Ukraine.

3. Chuhunov, I.Ya. Pavelko, A.V. and Kanieva, T.V. (2015), *Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren'* [State financial regulation of economic transformations], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.

4. Kejns, Dzh.M. (2012), *Obschaia teoriia zaniatosti. protsenta y deneh* [General theory of employment. interest and money], Helyos, Moscow, Russia.

5. Krykun, T.I. (2012), "Development of the system of formation of public expenditures in Ukraine", *Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu KNTU. Ekonomichni nauky*, vol. 1 (45), pp. 321—327.

6. Samuel'son, P. and Nordhauz, V. (2010), *Ekonomika* [Economy], Vyl'iams, Moscow, Russia.

7. Styhlyts, Dzh.E. (2011), *Krutoe pyke: Ameryka y novyj ekonomicheskyj poriadok posle hlobal'noho kryzysa* [Steep dive: America and the new economic order after the global crisis], Eksmo, Moscow, Russia.

8. Fedosov, V.M. and Yuriy, S.I. (2010), *Teoriia finansiv* [Theory of Finance], Tsentr uchbov. l-ry, Kyiv, Ukraine.

9. Chuhunov, I.Ya. and Zapatrina, I.V. (2008), "Development of the program-target method of budget planning", *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 3—14.

10. Chuhunov, I.Ya. (2014), "Budget relations in the system of socio-economic development of the country", *Kazna Ukrainy*, vol. 6, pp. 25—28.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2018 р.